

Szerző

Cím A Nemzeti Színház terve

Idő

"1913"

Forrás:

Alkotmány

Személy

Bp.

1913 1/26

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Oldalsz.

A Nemzeti Színház tervei.

Alábbiakban egy véletlenül Budapesten időző, minden érdekeltiségtől független, kiváló német színház-építő művész véleményét közöljük.

Minden architektonikus alkotás értékét a cél helyes felfogása határozza meg. De természetesen minden művészi feladatra többféle megoldás van, ennél fogva a különböző gondolatok helyes összevetése vezetheti a művészt a helyes uton

Egy-egy építészeti terv megítélésében többféle szempont veendő számításba. Ezért van, hogy az építészeti pályatervek természetete szerint az ítélő kollegium különböző területekről meghívott szakértőkből állítandó össze. Színházépítési tervnél a kommersziális kérdések szakértői is elsőfontosságúak, de még ezeknél is döntőbb figyelmet érdemelnek a színházépítő bírák, a budapesti Nemzeti Színház terveinek megítélésében tehát a külföldről meghívott két kapacitás, akik, mint színházépítők, egész Németországban a legelőkelőbb helyen állnak.

Fejtegetéseinek kiinduló pontját, a cél helyes felfogásának szempontját véve tekintetbe, a budapesti Nemzeti Színház terveinek két külföldi szakértője, *Dülfer* és *Littmann* azon a véleményen volt, hogy az adott esetben a probléma csak vertikális formában oldható meg. A laikusra is különösen hathat tehát, hogy az első díjjal épp a *Medgyaszay*-féle tervet tüntették ki, amely a Nemzeti Színház megépítésének feladatát teljesen tévesen fogta fel. Külsejében ez a terv jelentéktelen és nem szép, színpadjaiban és lépcsőzeteiben pedig egészen elhibázott, a modern színházépítészeti felfogásoknak éppen nem megfelelő. Hogy csak a

legfeltünőbbet említsük, a *Medgyaszay*-féle színházban az összes karzatokra vezető egyetlen lépcső mindkét oldalról még csak direkt világossággal sincs ellátva. Tűz kitörése esetén hogy fog itt a százakra menő, rémülten tolongó közönség menekülni? Tulzás nélkül mondjuk, ez a színház temető.

Ennek a tervnek külsejében csak azokra a

főhibákra utalunk, melyek a diagonális megoldással együtt járnak. A gyalogjáró- és kocsi-forgalom jó elosztása itt lehetetlen; a színház-építésre szánt telek teljes beépítése folytán ugyanis mindkét nemű forgalom a villamosvasut sinjeinek teljes közelségében bonyolódik le. A közönségnek tűzveszély elleni biztosítását jelentékenyen befolyásolja az, hogy a folyosók elégtelen számú ablakain keresztül (fölötte kevés ily ablakról van szó s ezek is egy nagyon szűk, háromszögletű udvarra vezetnek) a füst-huzat nem eléggé nagy. A folyosók két oldala felől az emberek megmentése lehetetlen. Ami az ilyen diagonális tervnek színpadtechnikai kérdéséről, a nagy kulisszák és széles prospektusok kezelése nagyon körülményes. A *Medgyaszay*-féle tervben a színpad fekvése abszolút nem felel meg a modern színpadi üzem kívánalmainak. Ezekhez a kívánalmakhoz sokkal közelebb járt a többi pályanyertes és néhány teljesen mellőzött tervezet.

Mind a három másik pályadíjnyertes terv a vertikális megoldást s a Muzeum-körút felőli bejáratot választja.

Lajta Béla, hogy a színház előtt megfelelő teret biztosítson, a színház tulajdonképpeni földszintjét az első emelet magasságában helyezi, *Töry* és *Pogány* viszont bemutatják, hogy a parkettnek a parterreben való meghagyása

mellett is jeles megoldáshoz lehet jutni. E két utóbbi művész tervében egy a gyalogjárók, mint a kocsi számára megfelelő hely van biztosítva. A színpad technikai részt is kitűnően oldotta meg a két tervező. Ugy *Töry* és *Pogány*, mint *Lajta* terve nagy körvonalakat s monumentális formát tüntet fel, bár az architektúra kifejezése nem felel meg teljesen a színház típusnak.

Bálint és *Jámbor* terve az alapmegoldásban jó. Igen ügyes a kulisszák átvitelének módja is. De ami tervük egyes részleteit illeti, azok az előbb említett két terv mögött messze elmaradnak, mert nagyszabásu egészét nem alkotnak.

A megvásárolt tervek jó része vagy abban hibázik, hogy diagonálisan építi fel a színházat vagy abban, hogy a feladat helyes megértése mellett is az alaprajzban használhatatlanok s architektúrában kicsinyesek vagy művésztelenek.

A meg nem vásárolt tervek közt van néhány, amely figyelmet érdemel. *Löllbach* terve formában igen nyugodt s alaprajzában a modern színházi követelményekhez jól alkalmazkodó. *Schütz* (akinek neve mögött, azt hisszük, helyesen sejtjük, a német származású, fiatal *Suppinger* Ferencet) jól oldja meg a feladatot, szellemesen építi meg az egésznek alapját, ügyesen csoportosít s szép klasszikus formában, erős monumentális stílusban alkotja meg színházát külsőleg. *Kronfusz* figyelemreméltó nézőteret ad. Érdekes, hogy ezeket a terveket még csak meg sem vették.

Egészben véve jogosnak látszik az a felfogás, hogy itt a vertikális formának feltétele mellett új pályázat volna helyén való. Kívánatos volna az is, hogy mellétekintetekből független, új, döntő kollegium üljön össze, amely az új nemzeti színház országos fontosságát jobban átértve teljes függetlenséggel ítéljen, s ha világhírű szakértőket meghív, azoknak véleményét számba is vegye. Hasonlóképpen ajánlatos, hogy a pályatervek titkos jellege alatt nyújtassanak be, hogy így minden személyes befolyás lehetőleg kizárassék.

Nemzeti Színház